

KOOSTÖÖPROJEKTI TULEMUSARUANNE

Koostööprojekti nimetus: Õppereis Horvaatia kalanduspiirkonda Lagur Brack.

<http://www.lagurbrac.hr/>

Koostööpartnerid: MTÜ Hiiukala

Koostööprojekti sihtrühm: Läänemaa ja Hiiumaa kalanduspiirkonna kalanduskogukonnad.

Koostööprojekti periood: õppereis toimus perioodil 08.09.19 - 12.09.19

Koostööprojekti eesmärk: Koostööprojekti eesmärgiks oli tutvustada Läänemaa ja Hiiumaa kalanduskogukondadele Horvaatia kalanduspiirkonna Lagur Brack kalandus ja merendussektorit

Päevakava

P 8. September

8.30 Heltermaa-Rohuküla praam

9.45 Buss Rohuküla-Haapsalu-Tallinna lennujaam

11.55 Kohtumine Tallinna lennujaamas infoleti juures reisjuhi Kirsti Tuisuga

13.55-15.20 Lufthansa lend Tallinn-Frankfurt

16.20-17.50 Lufthansa lend Frankfurt-Split

Buss Spliti lennujaamast praamile 19.30-20.20 Split – Supetar (Brac) ning sealt edasi Boli linna Braci saare lõunarannikul (36 km, u 45 min)

Õöbimine hotellis Borak *** www.brachotelborak.com (adress PutZlatnograta 42, Bol)

E 9. september

7.00 Hommikusöök hotellis

9.00 Kohtumine Supetari sadamas kohaliku algatusrühma esindajatega, tutvumine omavalitsuse hallatava Supetari sadamaga. Supetari sadamas on nii kalapaadid kui puhkajate paadid. Supetar on ajalooliselt kalurite asula, kes said oma elatise merelt. Ülejäanud saarel oli asustus pigem sisemaal, kus tegeleti põllumajandusega. Peamiste asulate paiknemise sisemaal tingis ka piraatlus mandril asuvatest küladest. On olnud arutelusid, et kalurid tuleks sadamast kuhugi mujale paigutada, kuid see pole läbi läinud.

9.15 Kohaliku kalaturu külastus, planeeritava kalaturu projekti tutvustus, lühike ekskursioon Supetarilinnas. Hetkel on kalaturul vaid kaks müüjat-vahendajat, kes müüvad kohalikku kala. Kohaliku algatusrühma strateegias on ette nähtud uue kalaturu rajamine, mis oleks atraktiivne nii turistidele kui kohalikele, ning kus oleks rohkem kala pakkujaid. Vahendajate asemel võiks kala müümist organiseerida kalurid ise. Kalaturu asukoht saarel on veel lahtine, sõltub taotlusvooru tulemustest ja sellest, kes taotluse esitab.

10.45 Sardina kalatehase külastus ja toodangu degusteerimine. Sardina kalatehas on Braci saare suurim töoandja. Kala töötlemises töötab 150 töolist, kogu ettevõttes 350. Ettevõtte tegutseb aastast 1909, praeguses asukohas 5 aastat. Uue tehase rajamiseks kasutati ka Euroopa toetusi. Peamiselt kasutatakse nn sinist kala – tehakse tooteid sardiinist ja anšoovisest. Mõned tooted on ka tuunikalast, mida ettevõtte ise kasvatab. Kalatehase juures on ka väike kalajahu- ja õlitehas, kus käideldakse kalatehase jäätmeid, mis on odavam kui nende utiliseerimise eest maksta. Kalajahust

ja õlist lastakse mandril valmistada kalasööta, mida omakorda kasutatakse ettevõttele kuuluvas tuunikasvatuses. Võrreldes Eesti tootmistega oli näha väga palju käsitööd ning vähe automatiseerimist osades lõikudes, kuid võõrustajate sõnutsi on see teadlik valik, kuna on tegemist piirkonna olulise tööandjaga.

- 13.00 Ringkäik Doletno-ökokülas. Doli küla näol on tegemist miljööväärtsliku piirkonnaga, kus uued ehitised peab rajama vanade eeskujul. Külas elab umbes 100 inimest. Küla jagunes kaheks – vaesem ja rikkam pool, vaesemal poolel elati veel 20. sajandi esimesel poolel koobastes. Tutvumine pakutavate kultuuri- ja gastronoomiaturismiga, mida külas pakutakse kohalike giidide poolt. Kohaliku toodangu degusteerimine, tutvumine küla ajaloo ja 400 aasta vanuse kindlusega. (täpsemalt <https://www.airbnb.com/experiences/299851>)
- 19.00 Õhtusöök hotellis
- T 10. September
- 7.00 Hommikusöök hotellis
- 9.30 Kohtumine Sumartinis kohalike kalurite ja nende laevastikuga. Sumartin on saare asulatest kõige suurema kalanduse osakaaluga ning sadamas võis näha peamiselt kalapaate. On olemas nii traalpüük kui rannakalandus. Traalpüügil püütakse suurte laevadega nn sinist kala – sardiini ja anšoovist, rannapüügil püütakse võrkude, õngejadade ja väiksemat tüüpi seinnootadega, samuti õngitsetakse näiteks kalmaare, mille hooaeg oli just hakanud. Traalpüügil määravad kaluri sissetuleku peamiselt kvoodid ja kokkuostuhinnad – nagu meilgi. Hetkel planeeritakse valitsuse poolt kvootide ümberjagamist vastavalt kalalaeva võimsusele/suurusele. Meiega vestelnud kalurile, see variant sobiks, sest ta saaks rohkem püüda.
- 10.00 Lu ica laevatehase külastus. Lu ica laevatehas on üks viimaseid Aadria mere ääres, kus remonditakse puulaevu. Samas on puulaevu veel säilinud päris palju ning nad vajavad regulaarset remonti. Slippi mööda on hea alust üles tõsta, sest kraanade jaoks on osad puitalused liialt rasked ning võivad läbi painduda. Puitu painutatakse lökkemeetodil ning meistrite sõnutsi on see nende jaoks efektiivsem kui Eestis kasutusel olev aurukast. Külastuse ajal ühtki alust parajasti sees ei olnud ning tehti muid ettevalmistusi. Ettevõtte tööd saab aimu FB lehelt, kus on ka videod: <https://www.facebook.com/Brodoremont-Sumartin-Falkuša-doo-152367656461968>
- 11.00 Mario Puratic'i sünnikodu külastus. Mario Puratic oli Sumartinist pärit leiutaja, kes oli hingelt kalur. 1938. aastal emigreerus ta USA-sse, kus töötades kalalaevadel leiutas ta tänapäeva traalpüügis laialt kasutusel oleva uut tüüpi vintsi nn powerblock, mille patent õnnestus tal pärast pikki pingutusi maha müüa. Vints vähendas saagi paati võtmise tööjõudu umbes poole võrra (varasema 8-10 mehe töö sai tehtud 5-6 mehega). Väidetavalt tõusid tänu sellele leiutisele Peruu pelaagilise püügi saagid 300 protsenti. Tunnustust oma leiutise eest leidis ta mujaltki – näiteks nimetati ta Kanada aukodanikuks ja 1972. aastal trükiti ära 5 dollarilisel rahatähel, 1975. aastal nimetati ta USA aasta leiutajaks. Omavalitsusel on plaanis Sumartini rajada tema elu ning saare kalandust käsitlev muuseum.
- 13.00 Braci saare ja Aadria mere saarte kõrgeima punkti Vidovagora (780 meetrit üle merepinna) külastamine.
- 19.00 Õhtusöök hotellis
- K 11. september
- 7.00 Hommikusöök hotellis
- 10.15 Bra i muuseumi külastus. Bra i muuseum asub saare vanimas asulas Škripis. Tutvuti saare ajaloo asustuse tekkimisest alates, meresõitude ja kalapüügi ajaloo. Bra i muuseum on rajatud annetuste toel, muuseumi hallatakse maakondlikult. Paljud eksponaadid on annetatud muuseumile inimeste poolt. Muuseum annab hea ülevaate saare ajaloost, ning lihtinimeste kui ülikute elu-olust.
- 11.30 Oliivõli muuseumi külastus ning degusteerimine. Oliivõli muuseum on rajatud vanasse „oliiviveskisse“ ning võimalik on näha ka originaalset tehnoloogiat. Varem oli Bra i

saarel 40 väiksema õliveski ringis, nüüdseks on 5 modernset tehast. Oliive koristatakse sügisel talgute käigus ning talgulistele tasutakse oliivõlis. Ühe tööpäeva tasu on kaks ja pool liitrit õli. Muuseumi hoone renoveeriti 2011 aastal, ning on piirkonnale iseloomuliku laotud kivi katusega, mis kaitseb kuuma eest. Renoveerimise hetkel oli raske leida meistrit kes veel oskaks katust laduda. Lõppeks leiti 80-aastane, kes katuse ära ladus ja andis katusele garantii oma elu lõpuni.

18.30 Kohtumine kohaliku kalanduspiirkonna esindajatega restoranis RANC

19.30 Õhtusöök koos kohaliku kalanduspiirkonna esindajatega

N 12. september

7.00 Hommikusöök hotellis

9.00-9.50 Praam Supetar-Split

10.00-11.30 Vaba aeg Splitis

12.30 Lennujaamaa

14.45-16.35 Croatian Airlines lend Split-Frankfurt

21.15-00.30 Lufthansa lend Frankfurt –Tallinn

Buss Tallinna lennujaam-Haapsalu-Rohuküla (kohal u 2.30 öösel)

Projekti tulemused: kokku osales õppereisil 32 isikut

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts 16 osalejat

MTÜ Hiikala 16 osalejat